

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Szolzenyicin legnagyobb művében, a Gulag szigetvilágban megörökített egy jellemző esetet. E szerint a novoszibirszki átmenőállomáson 1945-ben a kísérő őrök az ügy paragrafusa szerint veszik át a foglyokat. Amikor az egyik fogoly megmondja, hogy a hírhedt 58-as paragrafus alapján huszonöt évet kapott, az őrparancsnok megkérdi: Miért kaptad?, a fogoly így válaszol: Csak úgy, semmiért. Erre az őrparancsnok rávágja: – Nem igaz. Csak úgy, semmiért tizedet adnak!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, ez volt a szovjet büntető rendszer lényege. Nehogy azt higgyük, hogy ez valamiféle sztálini eltévelyedés volt. A sztálinizmus valójában csak az úgynevezett, haladó értelmiségiek – akiket Lenin így nevezett: hasznos hülyék – egyszóval a társutasok által kitalált szó, hogy kommunizmus fogalmát helyettesíteni és tehermentesíteni lehessen. Jellemző a mai európai közállapotokra, hogy az uniós dokumentumokban visszatérően találkozhatunk ezzel, tehát hogy kommunizmus helyett sztálinizmust írnak. Valójában Sztálin csak be- és kiteljesítette Lenin életművét, tehát a sztálinizmus nem más, mint a kommunizmus leplezetlen arca. Ez volt a *Kommunista kiáltványban* megígért jövő.

1918. november 1.én a szovjet politikai rendőrség – akkor még Csekának hívták – egyik vezetője, Lacisz így írt a beszédes nevű

Vörösteror című újságban: *"Mi nem egyes személyek ellen viselünk hadat. Mi a burzsoáziát, mint osztályt akarjuk megsemmisíteni. Ezért a vizsgálat során ne is keressenek tényeket, bizonyítékokat arra nézve, hogy a vádlott szóval vagy tettel a szovjethatalom ellen fordult. Az első kérdésük az legyen, hogy melyik osztályhoz tartozik az illető. Mi a származása, a neveltetése, a végzettsége, a szakmája. Ez a vörösteror értelme és lényege."*

Nos, tisztelt Hölgyeim és Uraim, Sabján Ferencné, Bori néni ezzel a terrorista, bűnöző rezsimmel találkozott. Amikor a 18. születésnapján letartóztatták senki nem gondolt rá, hogy a tapasztalati valóságot, a józan észet teljesen felülíró, beteges, perverz kommunista logika szerint fogják vallatni hosszú ideig. Ütötték-verték, hogy meg sem történt eseményeket mondjon el. Tényeket kerestek volna? Bizonyítékokat arra, hogy Bori néni kémkedett? Furcsa választ kell erre adnunk. Egyszerre igen és nem. Egy keserű iróniával megfogalmazott mondás szerint a nácik és a kommunisták csak abban különböztek, hogy a Gestaponál arról kellett vallomást tenni, amit elkövetett az ember, az NKVD-n pedig arról, amit el sem követett... A kommunista totalitásban egy új valóságot akartak kreálni. Így lett Bori néniből kém.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Itt egy pillanatra szeretnék megállni. Ezt az emléktáblát a szovjet fogságba hurcolt magyar nők emlékének szenteljük. Két dolgról feltétlenül kell beszélnünk. Az egyik, hogy magyarok voltak az elhurcoltak. Manapság szinte divatossá vált a szőrszálhasogatás, hogy magyarok vagy németek voltak-e az elhurcoltak? Itt most persze nem Bori néniéről van szó, hanem azokról az elhurcoltakról, akiket azon az alapon vitték el, hogy németnek nyilvánították. Erről szólt ugyanis a szovjet Legfelsőbb Parancsnokság, a Sztavka bosszúálló parancsa, amelyet a hazai kollaboráns belügy is megerősített. Természetesen azok között, akiket németként hurcoltak el, sok embernek semmi köze nem volt a németiséghez, egyszerűen németes nevük volt, vagy nem tetszettek a baloldaliakból felállított karhatalmistáknak, sőt olyan is volt, hogy akinek a neve R-betűre végződött, elvitték, mert Hitler neve is R-betűre végződik.

De most nem róluk akarok beszélni, hanem azokról a svábokról, akiket németiségük miatt hurcoltak el. Sok szó esett róluk, én azonban úgy tekintem, hogy ők is a magyar nemzet teljes jogú tagjai. Lehet, hogy németajkúak voltak, lehet, hogy gyökereik szerint voltak németek, de ne kerüljünk a nációkkal és a kommunistákkal egy platformra, és ne válasszuk el őket a magyar nemzet egészétől! Magyarokról volt tehát szó, a mi honfitársainkról.

A második dolog, hogy eddig szinte kizárólag az áldozatokról esett szó. Igen, áldozatainkról meg kell emlékeznünk, hiszen évtizedekig nem lehetett róluk beszélni, vagy ha szó esett róluk, akkor még ők voltak a bűnösök! Pedig ártatlan áldozatokról van szó, nem vitás. Akkor is, hogy nem egyszerűen internálótáborokba hurcolták őket, hanem még egy megbélyegző ítéletet is kaptak a nyakukba, mint Bori néni.

Áldozatainkat meg kell gyászolni. De tartozunk azzal is magunknak, hogy végre azokról is szó essen, akiknek megadatott, hogy hazatérjenek, hogy arról is beszéljünk, hogy ők hogyan álltak helyt. Annál is inkább értékelnünk kell tetteiket, hiszen egy teljesen értelmetlen és józan fővel értelmezhetetlen csapást kellett elszenvedniük. A hagyományos logika, az európai észjárás szerint nem volt válasz a kommunizmus intézkedéseinek miértjére.

Ha a „miértre” keressük választ, akkor csak Márai versében adott válasz juthat eszünkbe: „Magyar voltál, ezért!”. Igen, tisztelt Hölgyeim és Uraim, a szovjet kommunizmus eltökélte, hogy kiöli a népekből, és különösen is a magyar népből a nemzeti érzés és a nemzeti összetartozás csíráját is. Az akarta, hogy nemzetünk, mint oldott kéve szét hulljon. Persze általában nézve is igaz, hogy a kommunizmus hideg valósága felőrli az emberi méltóságot. Önfeladás és kisszerűség marad utána. Ezzel szemben mi itt, Magyarországon azt köszönhetjük a hőseinknek,

hogy a magyar történelem sötét korszakában, a szovjet megszállás alatt megőrizték a tartásunkat, és hogy átmentették a nemzeti örökségünket. Nem kell feltétlenül nagy és földöntúli vagy pátosszal teli dolgokra gondolni: az, amit átmentettek, nem volt más, mint hogy önazonosságukhoz ragaszkodva, magyarként és becsülettel éltek itt, a Kárpát-medencében.

És hogy kik voltak ezek a hősök?

Azok a magyarok, akik itt végigélték és végigcsinálták az egészet. Akik azt gondolták 45-ben és 56 telén, és utána végig, 89ig, hogy mégsem menekülhet el egy egész ország. Akik a fogságból hazatérve vagy a börtönből, internálótáborból kiengedve újrakezdték. Nem volt egyszerű az élet a kommunizmus hideg valóságában. Mégis itt maradtak és kibírták. Valahogy kihúzták a következő évtizedeket, néha a mindennapi élet kompromisszumaival, néha összesűgva, és néha bizony a hatalom sanda pillantásaira kényszeredetten visszakacsintva. De végül is itt éltek, gyereket szültek, és felnevelték.

Közéjük tartozott Bori néni is. Közéjük tartoztak azok a magyar nők, akik hazatértek a szovjet kényszermunkatáborok világából, amit nyugodtan nevezhetünk földi pokolnak. Áldozatok is voltak, hiszen a tőlük elrabolt éveket senki nem adhatta nekik vissza. És az, hogy utána helyt tudtak állni a kommunista diktatúra körülményei között, szinte emberfeletti

teljesítmény. A mai napon ezzel az emléktáblával nem egyszerűen az áldozatok emléke előtt adózunk tisztelettel, hanem azok előtt is, akiknek az isteni Gondviselés megadta a hazatérést, és utána a hétköznapiok egyszerű hőseiként éltek tovább.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Bármiféle emberi közösség egyik alapja, hogy legyen közös múltja. A nemzeti közösséget is az teszi erőssé és működővé, ha van kiindulási pontja, ha van mihez viszonyítania, ha rendelkezik azzal, amit nemzeti emlékezetnek hívhatunk. A kommunizmus bukása után az egyik legnagyobb feladat volt, hogy megtörténjen az igazságtétel, és hogy vissza kerüljön méltó helyére a nemzeti emlékezet. Akkor még senki nem tudhatta, hogy ez is, mint sok más közös ügyünk, igazából csak két évtized után rendeződhet. Ebben vállaltunk mi, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága részéről feladatot, és ezt a munkát kívánjuk folytatni. Ennek a tevékenységünknek fontos pontját képezi a mai emléktábla-avatásunk is. Itt szeretném megköszönni a 11. kerület, vagyis a saját szűkebb pátriám vezetésének azt a segítő hozzáállását, amellyel egyből felkarolták ennek az emléktáblának a gondolatát. Tudjuk, hogy minden olyan emlékmű, amely a kommunizmus áldozatainak állít emléket, ugyanazt testesíti meg: megtörtént. Szükség van tehát ezekre a figyelemfelhívó alkotásokra, és szükség van emlékművekre is. Azt akarjuk, hogy aki látja ezt az

emléktáblát, és aki látni fogja a majd remélhetőleg átadott többi emlékeztetőt, sőt akár emlékművet is, elgondolkozzon és kérdezzen, ahogyan az szokás ősidők óta. Nekünk pedig készen kell állni, hogy Bori néni példáját követve bármikor tudjunk válaszolni arra, hogy mi történt? Hogy el tudjuk mondani, mit jelentett a kommunizmus. És el kell mondanunk azt is, hogy a kommunizmus ki- és megjavíthatatlan. Nem lehet tatarozni, nem lehet reformálni, nem lehet újragondolni. Semmibe veszi az egyént, annak szabadságát, és kezdettől fogva a terror, az erőszak és a hazugság alkotta az eszköztárát. Nemcsak az Istent, de annak teremtményét, a szabad akaratú embert is tagadja. De el kell mondanunk azt is, hogy mi magyarok hiába kaptuk a nyakunkba a szovjetektől a kommunizmust, amikor csak lehetőségünk nyílt rá, mindig nemet mondtunk a kommunizmusra, majd végül nemet mondtunk a poszt-kommunizmusra is. A kommunizmus kitaláción, ráolvasáson és mesterséges valóságon alapul – gondoljunk csak a szovjet statisztikákra. Itt arról van szó, amit a neves orosz ellenálló, Vlagyimír Bukovszkij így írt le: *„A kommunisták már csak ilyenek: kommunisták, azzal a rájuk jellemző meggyőződéssel, hogy egy kis ravasz ügyeskedéssel a gazdaságot is be lehet csapni, a népet is el lehet bolondítani, és a történelmet is meg lehet hamisítani, és így elbolondítva aztán eljutni a mennyországba, amíg senki fel nem ocsúdik.”*

Ezt jelenti az emléktáblán olvasható két idézet Bori nénitől. „Nem voltunk ott emberek csak darabok” – vagyis tagadták az ember szabadságát; és a végén: „Olyan, hogy kommunizmus nincs” – másként, talán kissé könnyedebb formában: a létező szocializmus nem működik, a működő szocializmus meg nem létezik.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Mindannyian ismerjük az orwelli mondás: aki uralja a múltat, az uralja a jövőt is. Ma itt ezzel az emléktáblával egy újabb darabját vettük vissza saját múltunknak. Tisztelettel adózunk a kegyetlen szovjet fogságba hurcolt magyar nők emléke előtt, és szeretettel gondolunk Bori nénire!

Köszönöm, hogy itt vannak ma velünk.